

WYROK
z dnia 15 kwietnia 2009 r.
Sygn. akt SK 28/08*

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Bohdan Zdziennicki – przewodniczący
Zbigniew Cieślak
Mirośław Granat – sprawozdawca
Andrzej Rzepliński
Mirośław Wyrzykowski,

po rozpoznaniu w trybie art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, z 2000 r. Nr 48, poz. 552 i Nr 53, poz. 638, z 2001 r. Nr 98, poz. 1070 oraz z 2005 r. Nr 169, poz. 1417), na posiedzeniu niejawnym w dniu 25 marca 2009 r., połączonych skarg konstytucyjnych:

- 1) spółki NZK Niezależny Zespół Konsultantów spółka z o.o. z siedzibą w Zakopanem o zbadanie zgodności art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.), dodanego ustawą z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 235, poz. 1699), w zakresie, w jakim w postępowaniu w sprawach gospodarczych przewiduje, że sąd odrzuca zawierające braki formalne zarzuty od nakazu zapłaty, wniesione przez przedsiębiorcę reprezentowanego przez adwokata lub radcę prawnego, bez uprzedniego wezwania do ich uzupełnienia, z art. 45 ust. 1 w zw. z art. 32 ust. 1 i art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;
- 2) spółki „Pameni Polska” spółka z o.o. z siedzibą we Wrocławiu o zbadanie zgodności art. 479^{8a} § 5 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) z art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1 oraz art. 78 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.),

o r z e k a:

Art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.), dodany ustawą z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 235, poz. 1699), w zakresie, w jakim w postępowaniu w sprawach gospodarczych przewiduje, że sąd odrzuca zawierające braki formalne zarzuty od nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym oraz sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, wniesione przez przedsiębiorcę reprezentowanego przez adwokata lub radcę prawnego, bez uprzedniego wezwania do ich uzupełnienia, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3, z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 oraz z art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

* Sentencja została ogłoszona dnia 5 maja 2009 r. w Dz. U. Nr 67, poz. 571.

Ponadto p o s t a n a w i a:

na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, z 2000 r. Nr 48, poz. 552 i Nr 53, poz. 638, z 2001 r. Nr 98, poz. 1070 oraz z 2005 r. Nr 169, poz. 1417) umorzyć postępowanie w pozostałym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania wyroku.

UZASADNIENIE

I

1. Dnia 21 lutego 2008 r. do Trybunału Konstytucyjnego skierowana została skarga konstytucyjna spółki NZK Niezależnego Zespołu Konsultantów sp. z o.o. Pełnomocnik skarżącej spółki wniósł o stwierdzenie, że art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.; dalej: k.p.c.), dodany ustawą z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 235, poz. 1699; dalej: ustawa nowelizująca), w zakresie, w jakim w postępowaniu w sprawach gospodarczych przewiduje, że sąd odrzuca zawierające braki formalne zarzuty od nakazu zapłaty, wniesione przez przedsiębiorcę reprezentowanego przez adwokata lub radcę prawnego, bez uprzedniego wezwania do ich uzupełnienia, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 i art. 78 Konstytucji, skutkiem czego zapadły wadliwe orzeczenia w sprawie z nakazu zapłaty.

Skargę wniesiono w związku z następującym stanem faktycznym: nakazem zapłaty z 30 lipca 2007 r. Sąd Okręgowy Warszawa - Praga w Warszawie, X Wydział Gospodarczy, nakazał skarżącej zapłatę na rzecz firmy windykacyjnej kwoty 396 556 zł wraz z ustawowymi odsetkami oraz kwotą 11 837 zł tytułem kosztów procesu. Wnosząc zarzuty od nakazu zapłaty pełnomocnik skarżącej załączył kserokopię uwierzytelnionego odpisu pełnomocnictwa. Postanowieniem z 31 sierpnia 2007 r. (sygn. akt X GNC 156/07) Sąd Okręgowy odrzucił, zgodnie z art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c., zarzuty skarżącej od wydanego nakazu zapłaty z powodu niezłączenia oryginału pełnomocnictwa lub jego uwierzytelnionego odpisu. Na powyższe postanowienie skarżąca wniosła zażalenie, argumentując, że formalny brak pełnomocnictwa może zostać usunięty bez zwłoki dla postępowania przez tymczasowe dopuszczenie pełnomocnika do udziału w sprawie. Sąd Apelacyjny w Warszawie, Wydział I Cywilny, postanowieniem z 16 października 2007 r. oddalił zażalenie jako nieuzasadnione. Postanowienie to zostało doręczone skarżącej 21 listopada 2007 r., uzyskując skuteczność prawomocnego wyroku (art. 494 § 2 k.p.c.). Skarżąca złożyła na postanowienie Sądu Apelacyjnego zażalenie do Sądu Najwyższego, które zgodnie z art. 394¹ § 2 k.p.c. zostało odrzucone jako niedopuszczalne; zażalenie do Sądu Najwyższego nie przysługuje na postanowienia wydane w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie sądu pierwszej instancji.

We wniesionej skardze konstytucyjnej skarżąca wskazuje, że rygorystyczne i nierówne ukształtowanie procedury na etapie wnoszenia pierwszych pism procesowych w postępowaniu w sprawach gospodarczych pozbawiło ją prawa do wysłuchania, tj. prawa przedstawienia sądowi własnej argumentacji, jako elementu konstytucyjnego prawa do sądu. Nałożenie na sąd obowiązku odrzucenia wskazanych w zaskarżonym przepisie środków zaskarżenia w razie stwierdzenia braków formalnych pisma procesowego uniemożliwia merytoryczne rozpatrzenie sprawy, a tym samym wysłuchania racji obu stron, przez co narusza także konstytucyjną zasadę równości. Ustawodawca przewiduje odmienne konsekwencje błędu formalnego profesjonalnego pełnomocnika w zależności od tego czy

reprezentuje on stronę powodową (art. 479^{8a} § 1 k.p.c.), czy też pozwaną (art. 479^{8a} § 5 k.p.c.). Tymczasem z zasady kontradiktoryjności wynika wymóg, by obie strony miały zagwarantowaną jednakową możliwość obrony praw i interesów przez zgłaszanie żądań i wniosków, przedstawianie twierdzeń i dowodów oraz korzystanie ze środków zaskarżenia. Art. 479^{8a} k.p.c. wyraźnie różnicuje i ogranicza te możliwości pozwanemu na etapie wnoszenia przez niego pierwszego pisma procesowego w sprawie, będącego jednocześnie środkiem zaskarżenia wydanego orzeczenia.

Ustawa nowelizująca z 2006 r., wprowadzająca m.in. art. 479^{8a} k.p.c., miała uprościć etap kontroli formalnej pism procesowych i przyspieszyć merytoryczne rozpatrzenie spraw gospodarczych. Regulacja ta nie jest jednak adekwatna do osiągnięcia zamierzonych celów, a koszty usprawnienia i racjonalizacji przebiegu postępowania cywilnego w sprawach gospodarczych są zbyt wysokie z punktu widzenia ingerencji w prawa chronione konstytucyjnie. Najwyższy poziom profesjonalizmu pełnomocnika nie wyklucza jednak możliwości popełnienia przez niego błędu. Ustawodawca w odniesieniu do pełnomocników profesjonalnych wykluczył możliwość popełnienia przez nich jakichkolwiek błędów formalnych, które uniemożliwiają nadanie sprawie prawidłowego biegu, a jednocześnie w tym samym przepisie, w art. 479^{8a} § 3 zdanie drugie *in fine* k.p.c., przewidział możliwość popełnienia błędu przez sam sąd co do oceny, czy dane pismo odpowiada wymogom formalnym.

Uzasadniając niezgodność art. 479^{8a} § 5 k.p.c. z art. 78 Konstytucji skarżąca podkreśliła pośrednie ograniczenie prawa do rozpatrzenia sprawy przez sąd drugiej instancji. Nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym, choć jest orzeczeniem wydanym w pierwszej instancji, ma charakter orzeczenia wstępnego, w pewnych sytuacjach ostatecznego i możliwego do wyegzekwowania. Jego wydanie nie jest równoznaczne z rozpatrzeniem sprawy, zaś sprawa podlega rozpatrzeniu – we właściwym tego słowa znaczeniu – dopiero i tylko w razie skutecznego (prawidłowego) wniesienia przez pozwanego zarzutów od nakazu. Wobec powyższego, nadmierne utrudnienie wniesienia zarzutów oznacza w pośredni sposób naruszenie prawa do zaskarżenia orzeczeń pierwszoinstancyjnych.

2. Dnia 30 czerwca 2008 r. do Trybunału Konstytucyjnego skierowana została skarga konstytucyjna spółki „Pameni Polska” sp. z o.o. Pełnomocnik skarżącej spółki wniósł o stwierdzenie, że art. 479^{8a} § 5 k.p.c. jest niezgodny z art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1 oraz art. 78 w zw. z art. 31 ust. 3 Konstytucji oraz z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm., dalej: EKPC).

Skargę wniesiono w związku z następującym stanem faktycznym: nakazem zapłaty z 11 października 2007 r., sygn. akt V GNc 2138/07, wydanym w postępowaniu upominawczym w sprawie gospodarczej, Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku, V Wydział Gospodarczy, zobowiązał skarżącą spółkę do zapłaty na rzecz firmy usługowej kwoty 39 040 zł wraz z odsetkami ustawowymi oraz kosztami sądowymi i zastępstwa procesowego. Od powyższego nakazu zapłaty skarżąca wniosła sprzeciw, który Sąd Rejonowy Gdańsk-Północ w Gdańsku, V Wydział Gospodarczy, odrzucił postanowieniem z 21 stycznia 2008 r. na podstawie art. 479^{8a} § 5 *in fine* k.p.c. w związku z art. 502 § 1 k.p.c. oraz art. 112 k.c. Powodem odrzucenia sprzeciwu, wniesionego przez profesjonalnego pełnomocnika procesowego, było stwierdzenie przez sąd wadliwości formalnej polegającej na niedołączeniu do złożonego w sądzie sprzeciwu jego odpisu dla strony przeciwnej. Sąd nie uwzględnił argumentów skarżącej, że nie wystąpiła przeszkoda uniemożliwiająca nadanie pismu prawidłowego biegu z tego względu, że mimo iż odpis sprzeciwu dla strony przeciwnej nie znalazł się w kopercie adresowanej do sądu, to jednak 5 grudnia 2007 r. (tj. zanim sprzeciw, nadany 3 grudnia 2007 r., został doręczony do sądu) skarżąca złożyła bezpośrednio w biurze podawczym sądu odpis sprzeciwu dla strony przeciwnej i odpis ten został dołączony

do akt sprawy jednocześnie z oryginalną kopią sprzeciwu nadaną pocztą. Dodatkowo odpis sprzeciwu skarżąca nadała 3 grudnia 2007 r. bezpośrednio do pełnomocnika powoda, a potwierdzenie nadania tej przesyłki załączyła w kopercie adresowanej do sądu.

Na postanowienie Sądu Rejonowego odrzucające sprzeciw skarżąca wniosła zażalenie. Postanowieniem z 21 marca 2008 r. (sygn. akt XII Gz 101/08), doręczonym skarżącej 31 marca 2008 r., Sąd Okręgowy w Gdańsku, XII Wydział Gospodarczy Odwoławczy, podtrzymał w mocy orzeczenie Sądu Rejonowego, oddalając zażalenie. Na podstawie uprawomocnienia się wydanego nakazu zapłaty z 11 października 2007 r., który uzyskał moc tytułu wykonawczego, na wniosek powoda zostało wszczęte postępowanie egzekucyjne. Nakaz zapłaty został zaopatrzony w klauzulę wykonalności 22 kwietnia 2008 r. Dnia 28 kwietnia 2008 r. komornik sądowy przy Sądzie Rejonowym w Kwidzynie zawiadomił skarżącą spółkę o wszczęciu egzekucji oraz o zajęciu jej rachunku bankowego do wysokości wskazanej w zawiadomieniu (sygn. KM 407/08).

W ocenie skarżącej odrzucenie przez sąd sprzeciwu na podstawie art. 479^{8a} § 5 k.p.c. skutkuje naruszeniem, w sposób niezgodny z art. 31 ust. 3 Konstytucji, praw obywatelskich zagwarantowanych w art. 32 ust. 1 Konstytucji (zasada równości stron postępowania), art. 45 ust. 1 Konstytucji (prawo do sądu) oraz art. 78 Konstytucji (prawo do odwołania się od orzeczenia sądu pierwszej instancji). Art. 479^{8a} § 5 k.p.c. wprowadza nieuzasadnioną dyskryminację strony pozwanej w postępowaniu gospodarczym, polegającą na drastycznej dysproporcji stopnia dolegliwości skutków prawnych niedochowania warunków formalnych wymaganych dla pisma procesowego. Regulacje procesowe nie ograniczają ilości prób skutecznego wytoczenia powództwa, a powód, któremu zwrócono pozew obarczony błędami formalnymi, może go wnieść ponownie wolny od błędów (art. 479^{8a} § 1 w związku z § 4 k.p.c., art. 130 § 2 k.p.c.). Tymczasem wadliwie wniesiony sprzeciw od nakazu zapłaty podlega odrzuceniu bez możliwości poprawienia błędu, a wydany nakaz zapłaty uzyskuje walor prawomocności. Drobne uchybienie formalne skutkuje w tym wypadku definitywnym odebraniem stronie pozwanej możliwości efektywnej realizacji prawa do sądu.

Następnie skarżąca przedstawiła wykładnię pojęcia „rozpatrzenie sprawy przez sąd” na tle art. 45 ust. 1 Konstytucji oraz art. 6 EKPC. Skarżąca wskazała, że kwestionowany przepis reguluje podstawę odrzucenia środka zaskarżenia przy pomocy klauzuli generalnej i nie określa, który konkretnie wymóg formalny uniemożliwia nadanie sprawie prawidłowego biegu. W art. 479^{8a} § 5 k.p.c., podobnie jak w art. 130 § 1 k.p.c., ustawodawca doprecyzował wyłącznie, iż nie może zostać uznane za przeszkodę do nadania pismu biegu i rozpoznania go we właściwym trybie mylne oznaczenie pisma procesowego lub inna oczywista niedokładność. Stwierdzenie uchybienia formalnego, które skutkuje surową sankcją odrzucenia pisma procesowego, następuje tutaj w wyniku swobodnej, wręcz arbitralnej decyzji sądu, bez oparcia w wyczerpująco określonych przesłankach ustawowych (art. 31 ust. 3 Konstytucji). Oba sądy powszechne orzekające w sprawie skarżącej oparły się w sposób automatyczny i rygorystyczny na wykładni pojęcia „niezachowania warunków formalnych uniemożliwiających nadanie biegu pismu procesowemu”, dokonaną przez Sąd Najwyższy m.in. w postanowieniu z 20 stycznia 1967 r., sygn. akt I CZ 149/66 (OSNC nr 9/1967, poz. 158) w stanie prawnym, w którym przepisy prawa procesowego nie przewidywały tak surowych sankcji w sytuacji stwierdzenia niezachowania warunków formalnych, jak w wypadku sprzeciwu od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym.

Surowa sankcja przewidziana przez art. 479^{8a} § 5 k.p.c. w sposób pośredni ogranicza również obywatelskie prawo jednostki zaangażowanej w sprawę sądową do korzystania z profesjonalnej pomocy prawnika i reprezentacji prawnej (por. wyroki TK z: 2 lipca 2007 r., sygn. K 41/05, OTK ZU nr 7/A/2007, poz. 72 oraz 20 maja 2008 r., sygn. P 18/07, OTK ZU nr 4/A/2008, poz. 61), które wynika z gwarancji prawa do sądu. Konstrukcja kwestionowanego przepisu powoduje, że wraz z korzystaniem z pomocy prawnej przez

przedsiębiorcę rośnie ryzyko niepomyślnego dla niego zakończenia postępowania sądowego. Prowadzi to do patologicznej praktyki polegającej na przygotowywaniu przez profesjonalistów pism procesowych, ale podpisywaniu ich przez same strony.

Obstrżenia w skutecznym wnoszeniu sprzeciwu od nakazu zapłaty rzutują także pośrednio na konstytucyjne prawo skarżącej (jako strony pozwanej w procesie) do zaskarżenia orzeczeń wydanych w pierwszej instancji i nadmiernie utrudniają jego realizację. Prawo to służy eliminacji z porządku prawnego rozstrzygnięć arbitralnych lub niezgodnych z prawem. Warunkiem koniecznym nabycia prawa do rozpoznania sprawy na rozprawie przez sąd drugiej instancji jest skuteczne wniesienie sprzeciwu od wydanego nakazu zapłaty. Od wydanego wówczas wyroku przysługuje apelacja. Odwołanie do sądu drugiej instancji nie przysługuje natomiast od nakazów zapłaty, które uprawomocniły się w związku z odrzuceniem zarzutów od tych nakazów ze względów formalnych.

3. Zarządzeniem Prezesa Trybunału Konstytucyjnego z 6 sierpnia 2008 r. skarga konstytucyjna spółki „Pameni Polska” sp. z o.o., której nadano sygn. SK 43/08, została dołączona do skargi konstytucyjnej spółki NZK Niezależny Zespół Konsultantów sp. z o.o., celem ich łącznego rozpoznania pod wspólną sygn. SK 28/08, ze względu na tożsamość przedmiotową obu skarg.

4. Pismem z 15 września 2008 r. Prokurator Generalny w związku z wniesionymi skargami konstytucyjnymi spółek NZK Niezależny Zespół Konsultantów oraz „Pameni Polska” wniósł o stwierdzenie, że art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c. w zakresie, w jakim w postępowaniu w sprawach gospodarczych przewiduje, że sąd odrzuca zawierające braki formalne zarzuty od nakazu zapłaty oraz zawierający braki formalne sprzeciw od nakazu zapłaty, wniesione przez stronę reprezentowaną przez adwokata lub radcę prawnego bez wezwania do ich poprawienia lub uzupełnienia, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 32 ust. 1 oraz z art. 78 Konstytucji. Jako przedmiot kontroli w *petitum* skargi spółki „Pameni Polska” wskazano cały art. 479^{8a} § 5 k.p.c., choć analiza uzasadnienia skargi, jak również stan faktyczny będący jej podstawą, nie pozostawiają wątpliwości, że skarżąca kwestionuje jedynie regulację zawartą w zdaniu drugim tego przepisu. W pozostałym zakresie postępowanie powinno ulec umorzeniu na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK) ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia.

Zdaniem Prokuratora Generalnego art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c. istotnie ogranicza prawo do sądu stronie pozwanej w postępowaniu w sprawach gospodarczych, reprezentowanej przez profesjonalnego pełnomocnika, w szczególności w aspekcie „prawa do wysłuchania”. Obie strony powinny mieć zagwarantowaną możliwość obrony swoich praw i interesów przed sądem. Uzyskanie przez jedną z nich „sądowej sankcji” dla swoich twierdzeń nie stanowi „rozpatrzenia sprawy” i nie spełnia wymogu prawa do odpowiedniego ukształtowania procedury. Kwestionowane unormowanie charakteryzuje się zatem nadmiernym formalizmem i bezwzględnym w skutkach rygoryzmem, co prowadzi do naruszenia samej istoty prawa do sądu. W imię szybkości rozpoznania sprawy nie można poświęcić ochrony praw podmiotowych, nawet jeżeli weźmie się pod uwagę szczególne znaczenie szybkości i sprawności postępowania w zakresie spraw gospodarczych.

Prokurator Generalny wskazał, że art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c. zawiera ogólną i nieostrą klauzulę generalną, a przesłanką odrzucenia pisma jest każdy brak formalny pisma powodujący niemożność nadania mu prawidłowego biegu, co samo w sobie jest kategorią oceną. Z reguł wykładni językowej i systemowej wynika, że sankcja odrzucenia pisma procesowego dotknie stronę reprezentowaną w procesie przez profesjonalnego pełnomocnika. Nie ma wówczas znaczenia, czy strona samodzielnie wnosi konkretne pismo, czy też czyni to

jej pełnomocnik. Wraz ze skorzystaniem z pomocy prawnej profesjonalnego pełnomocnika rośnie ryzyko niepomyślnego dla strony zakończenia postępowania sądowego, którego nie jest w stanie zniwelować nawet osobiste podjęcie przez stronę odpowiedniej czynności.

Porównując sytuację stron w postępowaniu nakazowym i upominawczym, reprezentowanych wyłącznie przez profesjonalnych pełnomocników, wnoszących pierwsze pisma procesowe w sprawie, dostrzec można wyraźne uprzywilejowanie powoda w zakresie dolegliwości konsekwencji stwierdzenia braków formalnych pisma procesowego. Po stronie powoda także występują pewne negatywne konsekwencje, jednak nie prowadzą one do definitywnej utraty możliwości ponownego wniesienia powództwa. Natomiast w wypadku pozwanego, również reprezentowanego przez profesjonalnego pełnomocnika, wniesienie sprzeciwu lub zarzutów od nakazu zapłaty, dotkniętych brakami formalnymi wywołuje nieodwracalne skutki w zakresie efektywnej realizacji prawa do sądu. Rozstrzygnięcie sprawy następuje wówczas wyłącznie na podstawie twierdzeń powoda a ciężar realizacji założonego przez ustawodawcę celu, jakim jest przyspieszenie i usprawnienie postępowań prowadzonych w sprawach gospodarczych, został w całości przerzucony na jedną ze stron postępowania.

Przedstawiona argumentacja pozostaje aktualna przy ocenie zgodności kwestionowanego przepisu z art. 78 Konstytucji. Prokurator Generalny przypomniał również negatywne stanowisko Trybunału Konstytucyjnego co do dopuszczalności powołania w trybie skargi konstytucyjnej przepisu prawa międzynarodowego jako wzorca kontroli.

5. Pismem procesowym z 10 lipca 2008 r. Rzecznik Praw Obywatelskich zgłosił udział w postępowaniu w sprawie skargi konstytucyjnej spółki NZK Niezależny Zespół Konsultantów sp. z o.o., a pismem z 2 października 2008 r. zgłosił udział także w postępowaniu dotyczącym skargi konstytucyjnej spółki „Pameni Polska” sp. z o.o. Przedstawił łączne stanowisko, zgodnie z którym art. 479^{8a} § 5 k.p.c. w zakresie, w jakim przewiduje, że sąd odrzuca zarzuty od nakazu zapłaty oraz sprzeciw od nakazu zapłaty, zawierające braki formalne, bez uprzedniego wezwania strony reprezentowanej przez profesjonalnego pełnomocnika do ich usunięcia, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 32 ust. 1 oraz art. 78 Konstytucji.

Rzecznik zauważył, że kryterium decydującym o przyjęciu kwestionowanego rozwiązania była ocena specjalnych kwalifikacji zawodowych profesjonalnych pełnomocników, które pozwalają na zaostrzenie wobec nich wymogów procesowych. W imię szybkości rozpoznania sprawy nie można jednak poświęcić ochrony praw podmiotowych. Sprawność rozpoznania sprawy można osiągnąć za pomocą innych mechanizmów, bez wyłączenia stronom drogi odwoławczej w postępowaniu sądowym. Zaostrzenie formalizmu ma swoje granice, których przekroczenie sprawia, że postępowanie cywilne nie może osiągnąć założonego celu (S. Cieślak, *Formalizm postępowania cywilnego*, Warszawa 2008).

W opinii Rzecznika kwestionowana regulacja wypacza prawo do poszukiwania profesjonalnej pomocy prawnej. Choć prawo jednostki zaangażowanej w sprawę do korzystania z profesjonalnej pomocy prawnika nie jest tożsame z prawem do obrony gwarantowanym w art. 42 ust. 2 Konstytucji, to jednak powinno być uwzględniane jako jeden z elementów wyznaczających standard ochrony jej praw. Kwestionowany przepis powoduje, że wraz ze skorzystaniem z pomocy prawnej profesjonalnego pełnomocnika, wykonującego zawód zaufania publicznego, rośnie ryzyko niepomyślnego dla strony zakończenia postępowania sądowego w postaci odrzucenia pisma procesowego, które zamyka stronie drogę do merytorycznego rozpatrzenia sporu przez sąd.

Kwestionowany przepis jest także niezgodny z konstytucyjnym prawem do kontroli instancyjnej orzeczeń sądowych wydanych przez sąd w pierwszej instancji (art. 78 oraz art. 176 ust. 1 Konstytucji). Sformułowanie przez ustawodawcę szerokiego zakresu przesłanek odmowy merytorycznego rozpoznania sprawy ze względów formalnych pozostawia w

obrocie prawnym dużą liczbę wadliwych wyroków, co zarówno dla obywateli, jak i dobra wymiaru sprawiedliwości jest sytuacją niepożądaną. Wprawdzie Konstytucja nie określa wszystkich elementów konstrukcyjnych środków odwoławczych i pozostawia w tym zakresie ustawodawcy daleko idącą swobodę (z mocy art. 176 ust. 2 Konstytucji kształt zaskarżenia regulują ustawy), to jednak w polskim systemie prawa środkiem zaskarżenia wyroków zapadłych w pierwszej instancji jest apelacja, która uregulowana została jako środek dewolutywny o charakterze renowacyjnym. Mimo że Konstytucja nie określa wprost standardów, którym powinna odpowiadać apelacja, i z pewnością nie stawia wymogu, by zawsze przybierała ona formę taką, jak w modelu apelacji pełnej (będącą zasadą w polskim postępowaniu cywilnym, zakładającą ponowne rozpoznanie sprawy w tych samych granicach, w jakich upoważniony był ją rozpatrzyć sąd pierwszej instancji), można z niej wyprowadzić pewne reguły co do kształtu środków zaskarżenia, które ustawodawca powinien przestrzegać.

6. Pismem z 9 grudnia 2008 r. w imieniu Sejmu stanowisko w sprawie połączonych skarg konstytucyjnych, wniesionych przez spółkę NZK Niezależny Zespół Konsultantów sp. z o.o. oraz spółkę „Pamieni Polska” sp. z o.o., przedstawił Marszałek Sejmu, który wniósł o stwierdzenie, że art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c. w zakresie, w jakim w postępowaniu w sprawach gospodarczych przewiduje, że sąd odrzuca zawierające braki formalne zarzuty od nakazu zapłaty oraz sprzeciw od nakazu zapłaty, wniesione przez przedsiębiorcę reprezentowanego przez adwokata lub radcę prawnego, bez uprzedniego wezwania do uzupełnienia braków, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 i art. 32 ust. 1 oraz z art. 78 Konstytucji. Marszałek Sejmu wskazał, że obie skarżące kwestionują jedynie normę wynikającą z art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c. W pozostałym zakresie postępowanie podlega umorzeniu na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia.

Uzasadnienie stanowiska Sejmu zostało oparte na podobnych argumentach, jak stanowiska innych uczestników postępowania. Zdaniem Marszałka Sejmu art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c. należy uznać za przepis nadmiernie restrykcyjny. Naruszenie prawa do sądu, przysługującego pozwanym w postępowaniu nakazowym i upominawczym, przejawia się w pozbawieniu ich tzw. prawa do wysłuchania. Ponadto zaskarżona regulacja nie precyzuje na czym miałyby polegać brak formalny uzasadniający odrzucenie przez sąd sprzeciwu lub zarzutów od nakazu zapłaty. Ustawodawca posłużył się klauzulą generalną, a więc kategorią ogólną i nieostrą. Stosowanie tak surowej sankcji, jak odrzucenie pisma procesowego, jedynie z powodu uchybienia formalnego o niewielkim znaczeniu, które dodatkowo może zostać uzupełnione, nie jest uzasadnione w świetle wartości i zasad konstytucyjnych. Możliwe jest zastosowanie innego rodzaju rygorów, które motywować będą strony do należytej staranności i zagwarantują szybkość postępowania, nie ingerując jednocześnie w drastyczny sposób w sferę ich uprawnień. Tymczasem błąd formalny profesjonalisty obciążać będzie samą stronę postępowania, zaś sankcją za uchybienie pełnomocnika będzie zamknięcie drogi do merytorycznego rozpatrzenia sprawy przez sąd drugiej instancji.

Art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c. narusza także zasadę równości stron zawartą w art. 32 ust. 1 Konstytucji. Wniesienie dotkniętego brakami formalnymi sprzeciwu lub zarzutów od nakazu zapłaty bez możliwości usunięcia tego braku wpływa także pośrednio na prawo strony do zaskarżenia orzeczeń wydanych w pierwszej instancji (art. 78 Konstytucji). Strona pozwana w postępowaniu w sprawie gospodarczej, prowadzonej w trybie postępowania nakazowego lub upominawczego, nie ma wówczas możliwości ani przedstawienia swojej argumentacji, ani prawnej możliwości zaskarżenia, w drodze apelacji, orzeczenia wydanego na podstawie twierdzeń powoda. Marszałek Sejmu przypomniał również, że Trybunał

Konstytucyjny negatywnie oceniał dopuszczalność powoływania przepisu prawa międzynarodowego jako wzorca kontroli skargi konstytucyjnej.

II

W razie spełnienia przesłanki określonej w art. 59 ust. 2 ustawy z dnia 1 sierpnia 1997 r. o Trybunale Konstytucyjnym (Dz. U. Nr 102, poz. 643, ze zm.; dalej: ustawa o TK) dopuszczalne jest rozpoznanie skargi konstytucyjnej i wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym. Trybunał Konstytucyjny może rozpoznać skargę konstytucyjną w tym trybie, jeżeli z przedstawionych na piśmie stanowisk uczestników postępowania bezspornie wynika, że akt normatywny, na podstawie którego sąd lub inny organ administracji publicznej orzekł ostatecznie o konstytucyjnych wolnościach i prawach albo obowiązkach skarżącego, jest niezgodny z Konstytucją. Orzeczenie wydane w tym trybie podlega ogłoszeniu.

Z argumentów i zarzutów przedstawionych w obu skargach konstytucyjnych oraz w pisemnych stanowiskach Sejmu, Rzecznika Praw Obywatelskich i Prokuratora Generalnego wynika, że uczestnicy postępowania podzielają stanowisko, iż art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.) w zakresie, w jakim w postępowaniu w sprawach gospodarczych przewiduje, że sąd odrzuca zawierające braki formalne zarzuty od nakazu zapłaty oraz sprzeciw od nakazu zapłaty, wniesione przez przedsiębiorcę reprezentowanego przez adwokata lub radcę prawnego, bez uprzedniego wezwania do ich uzupełnienia, jest niezgodny z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3, z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 oraz z art. 78 Konstytucji. W pozostałym zakresie postępowanie podlegać powinno umorzeniu na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia.

Zajmując takie stanowisko, Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Przepis będący przedmiotem oceny Trybunału Konstytucyjnego.

1.1. Zaskarżony art. 479^{8a} ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, ze zm.; dalej: k.p.c.) został dodany na mocy ustawy z dnia 16 listopada 2006 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 235, poz. 1699; dalej: ustawa nowelizująca) i wszedł w życie z dniem 20 marca 2007 r. Reguluje on postępowanie odrębne w sprawach gospodarczych i stanowi, co następuje:

„Art. 479^{8a} § 1. Jeżeli pismo wszczynające postępowanie nie może otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych, przewodniczący zwraca stronie pismo bez wzywania do jego poprawienia lub uzupełnienia. Mylne oznaczenie pisma procesowego lub inne oczywiste niedokładności nie stanowią przeszkody do nadania pismu biegu i rozpoznania go w trybie właściwym.

§ 2. Zarządzenie o zwrocie pisma powinno zawierać wskazanie braków, jakimi pismo było dotknięte, oraz pouczenie o skutkach jego ponownego wniesienia.

§ 3. W terminie tygodniowym od dnia doręczenia zarządzenia o zwrocie pisma strona może wnieść je ponownie. Jeżeli pismo to nie jest dotknięte brakami, wywołuje skutek od daty pierwotnego wniesienia. Skutek taki nie następuje w razie kolejnego zwrotu pisma, chyba że zwrot nastąpił na skutek braków uprzednio niewskazanych.

§ 4. Przepisu § 2 w zakresie pouczenia o skutkach ponownego wniesienia pisma i przepisu § 3 nie stosuje się w wypadku, gdy strona reprezentowana jest przez adwokata, radcę prawnego, rzecznik patentowego lub Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa.

§ 5. Inne pisma procesowe złożone w postępowaniu przed sądem pierwszej instancji, które nie mogą otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych, wniesione przez stronę reprezentowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Skarbu Państwa podlegają zwrotowi bez wzywania do ich poprawienia lub uzupełnienia. Sprzeciw od wyroku zaocznego, zarzuty od nakazu zapłaty, sprzeciw od nakazu zapłaty sąd odrzuca.

§ 6 W wypadkach, o których mowa w § 1 i 5, zarządzenia może wydać także referendarz sądowy”.

1.2. Art. 479^{8a} k.p.c. znajduje zastosowanie do spraw gospodarczych rozpatrywanych w postępowaniu nakazowym i upominawczym wszczętych po 20 marca 2007 r. Zgodnie z art. 4 ust. 1-2 ustawy nowelizującej w sprawach wszczętych przed dniem jej wejścia w życie, tj. przed 20 marca 2007 r., do czasu zakończenia postępowania w danej instancji stosuje się przepisy dotychczasowe, także o skutkach wadliwości wnoszonych pism procesowych.

1.3. Wskazać także należy, że z analizy *petitum* przedstawionych skarg konstytucyjnych, z brzmienia art. 479^{8a} § 5 k.p.c., charakteru zagadnienia będącego przedmiotem niniejszej sprawy oraz z uzasadnienia przedstawionych skarg konstytucyjnych wynika, że zarzuty niekonstytucyjności kierowane są wobec art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c. w zakresie, w jakim w postępowaniu nakazowym i upominawczym w sprawach gospodarczych sąd odrzuca zawierające uchybienia formalne zarzuty od nakazu zapłaty i sprzeciw od nakazu zapłaty, wniesione przez profesjonalnych pełnomocników reprezentujących pozwanych w tych sprawach, bez możliwości ich uzupełnienia lub poprawienia. Ponieważ skarżące nie kwestionują w żaden sposób treści normatywnych, zawartych w pozostałych elementach art. 479^{8a} § 5 k.p.c., i nie przedstawiają żadnego uzasadnienia na rzecz ich niekonstytucyjności oraz z uwagi na to, że normy wynikające z pozostałego zakresu zaskarżonego przepisu nie mogły znaleźć zastosowania w sprawach skarżących (stany faktyczne spraw będących przyczyną wystąpienia do Trybunału Konstytucyjnego w trybie skargi konstytucyjnej nie zostały objęte hipotezami tych norm) należy przyjąć, że w odniesieniu do art. 479^{8a} § 5 zdanie pierwsze k.p.c. oraz w pozostałym zakresie zdania drugiego nie zostały spełnione przesłanki dopuszczalności wniesienia skargi konstytucyjnej. Z powyższych względów Trybunał Konstytucyjny postanowił umorzyć postępowanie w tym zakresie ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia.

2. Problem konstytucyjny.

Kwestionowany przepis usunął dotychczasową możliwość poprawienia lub uzupełnienia w terminie tygodniowym pisma procesowego obarczonego wadami formalnymi, wniesionego przez profesjonalnego pełnomocnika, zawierającego zarzuty lub sprzeciw od wydanego nakazu zapłaty przed jego odrzuceniem przez sąd w postępowaniu nakazowym lub upominawczym w sprawach gospodarczych. Zarzut w niniejszej sprawie polega na naruszeniu przez kwestionowaną regulację istoty konstytucyjnego prawa do sądu (art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji) oraz zasady równości stron w postępowaniu sądowym (art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji). Ponadto skarżące spółki podniosły zarzut pośredniego naruszenia prawa do zaskarżenia orzeczenia do sądu wyższej instancji (art. 78 Konstytucji).

3. Ocena zgodności art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c. z art. 45 ust. 1 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji.

3.1. Trybunał Konstytucyjny wielokrotnie wskazywał, że na treść prawa do sądu składa się w szczególności: prawo do uruchomienia procedury przed niezależnym, niezawisłym i bezstronnym sądem, prawo do odpowiedniego ukształtowania procedury sądowej zgodnie z wymogami sprawiedliwości i jawności, prawo do wyroku sądowego, tj. prawo do uzyskania wiążącego rozstrzygnięcia danej sprawy przez sąd (por. wyroki z: 16 marca 1999 r., sygn. SK 19/98, OTK ZU nr 3/1999, poz. 36; 2 kwietnia 2001 r., sygn. SK 10/00, OTK ZU nr 3/2001, poz. 52; 12 marca 2002 r., sygn. P 9/01, OTK ZU nr 2/A/2002, poz. 14; 20 września 2006 r., sygn. SK 63/05, OTK ZU nr 8/A/2006, poz. 108), a także prawo do odpowiedniego ukształtowania ustroju i pozycji organów rozpoznających sprawy sądowe (por. wyrok z 24 października 2007 r., sygn. SK 7/06, OTK ZU nr 9/A/2007, poz. 108).

Istnienie w postępowaniach odrębnych surowszych niż w postępowaniu zwykłym rygorów w zakresie konsekwencji niezachowania warunków formalnych wnoszonych pism procesowych, zwłaszcza pism przygotowanych przez profesjonalnych pełnomocników reprezentujących strony, nie jest okolicznością stanowiącą podstawę stwierdzenia niekonstytucyjności przepisów procedury sądowej. Trybunał Konstytucyjny wypowiedział się wielokrotnie w kwestii konstytucyjnej dopuszczalności istnienia tego typu obostrzeń, za którymi przemawiać może szczególnie cel wprowadzenia regulacji, służący przyspieszeniu postępowania, oraz wysoki stopień profesjonalizmu pełnomocników stron. Od profesjonalnych pełnomocników wymagać można zdecydowanie większej staranności i rzetelności w występowaniu przed organami procesowymi, a nawet wyciągać daleko idące bezpośrednie negatywne konsekwencje procesowe dla stron przez nich reprezentowanych w razie popełnienia przez nich błędów formalnych. Uzasadnieniem takiego kształtu procedury cywilnej mogą być względy szybkości i sprawności postępowania w sprawach gospodarczych, które uzasadniają korzystanie z profesjonalnej reprezentacji w procesie. Przyspieszenie i uproszczenie postępowania stanowi bowiem bezpośrednią realizację jednego z aspektów konstytucyjnego prawa do sądu, którym jest rozpatrzenie indywidualnej sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Dotyczy to w szczególności etapu podejmowania przez sąd decyzji procesowej o odrzuceniu pism procesowych stron z uwagi na niespełnienie warunków formalnych.

3.2. Przekazanie niektórych rodzajów spraw do postępowań odrębnych, których tryb wykazuje odmienności od postępowania zwykłego, może być uzasadnione ich szczególnymi cechami. Taka sytuacja ma miejsce w sprawach będących podstawą wystąpienia ze skargami konstytucyjnymi w niniejszej sprawie. Z jednej strony, uproszczony charakter postępowania nakazowego i upominawczego zakłada, że postępowania te mają być sprawne i szybkie, głównie z tej przyczyny, że dochodzone w nich roszczenia (w większości przypadków roszczenia pieniężne) oraz ich wysokość są już w dalekim stopniu ustalone i udowodnione. Tym samym mniejsza jest w nich rola sądu rozpoznającego sprawę merytorycznie od samego początku; sąd wydając nakaz zapłaty pełni w ich trybie raczej funkcję organu ochrony prawnej. Z drugiej strony, szybkość postępowania i jego sprawność wymusza gospodarczy charakter rozpoznawanych w nim spraw, głównie ze stosunków między przedsiębiorcami, w wypadku których bardziej liczy się szybkie uzyskanie samego rozstrzygnięcia kończącego spór między stronami, niż jego absolutna zgodność z przepisami prawa.

Zasadniczym celem zaskarżonego art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c. jest usprawnienie i przyspieszenie postępowania w sprawach gospodarczych (m.in. nakazowego i upominawczego) przez radykalne skrócenie etapu pośredniego, oddzielającego złożenie przez powoda pozwu w sprawach gospodarczych od jego ewentualnego merytorycznego rozpoznania. W uzasadnieniu projektu nowelizacji z 2006 r. wskazano, że przed wejściem w życie kwestionowanego przepisu stosowanie w postępowaniu nakazowym i upominawczym w sprawach gospodarczych tradycyjnego mechanizmu kodeksowego, przewidującego

działanie dwustopniowe – najpierw wezwanie strony do uzupełnienia braków w wyznaczonym terminie, a dopiero potem odrzucenie pisma po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu, oznaczało każdorazową zwłokę w procesie od dwóch do czterech tygodni (Druk Sejmowy nr 484, Kadencja V, s. 14-16). Oprócz tego przepis ten, na co wskazują uczestnicy postępowania, pełni w obrocie także pewną funkcję prewencyjną, służąc zasadzie rzetelnego postępowania i zobowiązując strony do nienadużywania praw procesowych.

3.3. Przewlekłość postępowania sądowego w Polsce, także w sprawach gospodarczych, jest podkreślana w raportach Banku Światowego. W ostatnim raporcie *Polska: prawne bariery dochodzenia praw z umów* („Monitor Prawniczy” nr 1/2007, s. 4) wskazano, że jednym z czynników wpływającym na przewlekłość postępowania gospodarczego są obowiązujące przepisy postępowania cywilnego regulujące tryb postępowania. Konieczność sądowego rozwiązywania sporu z powodu niewykonania lub nienależytego wykonania zawartej umowy i dochodzenia praw z nich wynikających wywołuje często dla przedsiębiorców szereg niekorzystnych następstw. Przez okres postępowania sądowego zostają oni pozbawieni świadczenia, co nie pozostaje bez wpływu na efektywność prowadzonej działalności gospodarczej. Koszty związane z nieterminowym spełnianiem zobowiązań powodują niejednokrotnie konieczność pozyskania kapitału z innego źródła, wzrost kosztów działalności i obniżenie konkurencyjności przedsiębiorcy. Jedną z propozycji przyspieszenia postępowania jest pewne ograniczenie możliwości zaskarżania orzeczeń w sprawach gospodarczych.

Konieczność przyspieszenia rozpatrywania spraw sądowych wskazują dokumenty Rady Europy. Rekomendacja Komitetu Ministrów RE nr R (81)7 z 14 maja 1981 r. zaleca dokonanie zmian postępowania cywilnego tam, gdzie jest ono zbyt złożone i zbyt czasochłonne dla jednostki. Jednym ze sposobów zapobiegania nadmiernemu obciążaniu sądów i w efekcie przewlekłości prowadzonych postępowań jest uproszczenie procedur w sprawach cywilnych i handlowych (rekomendacja Komitetu Ministrów RE nr R(95)5), a także ustanowienie procedur mediacyjno-koncyliacyjnych i kierowanie spraw do polubownego rozwiązywania sporów, zwłaszcza w sprawach cywilnych i gospodarczych (rekomendacja Komitetu Ministrów RE nr R(86)12 z 16 września 1986 r., rekomendacja Komitetu Ministrów RE nr R(02)10 z 18 września 2002 r. dotycząca mediacji w sprawach cywilnych, a także dokument Komisji Europejskiej z 19 kwietnia 2002 r., *Communités Green Paper on alternative dispute resolution in civil and commercial law*, Bruksela, COM (2002)196).

Trybunał Konstytucyjny, uchylając się od oceny całokształtu problematyki sprawności postępowania w sprawach gospodarczych, pragnie zauważyć, że ustawodawca – dążąc do zapewnienia szybkości i efektywności takich postępowań – musi zarazem zachować konstytucyjne standardy prawa do sądu.

3.4. Trybunał Konstytucyjny uważa, że uzasadnione jest wprowadzanie przez ustawodawcę regulacji służących gwarancjom takich aspektów prawa do sądu, jak rozpoznanie sprawy bez uzasadnionej zwłoki (art. 45 ust. 1 Konstytucji) lub rozpatrzenie sprawy w rozsądnym terminie (art. 6 ust. 1 EKPC), nawet kosztem ograniczenia do pewnego stopnia innych aspektów prawa do sądu i zasad procesowych. Jednak nawet nadając szczególne znaczenie szybkości i sprawności postępowania w zakresie spraw gospodarczych, nie można przyspieszać postępowania sądowego za wszelką cenę i w imię szybkości rozpoznania sprawy poświęcać ochronę praw podmiotowych przez wprowadzenie unormowania, którego realizacja charakteryzuje się nadmiernym formalizmem i bezwzględny w skutkach rygoryzmem. Ocenę tę dodatkowo pogłębiają dwie przesłanki:

szczególny charakter postępowania o wydanie nakazu zapłaty oraz utrwalona wykładnia sądowa, zgodnie z którą, jeżeli strona korzysta nieprawidłowo z przysługującego jej prawa do zaskarżenia orzeczenia sądowego i w związku z tym spotyka się z zasadnym odrzuceniem wniesionego przez nią środka zaskarżenia, nie może skutecznie powoływać się w toku procesu na naruszenie art. 45 ust. 1 Konstytucji (por. postanowienie SN z 10 września 1998 r., sygn. akt III CZ 114/98, OSNC nr 2/1999, poz. 42).

Trybunał Konstytucyjny pragnie odwołać się do stanowiska wyrażonego w wyroku z 20 grudnia 2007 r., sygn. P 39/06 (OTK ZU nr 11/A/2007, poz. 161), w którym Trybunał uznał, że art. 130² § 4 zdanie pierwsze k.p.c. w związku z art. 494 § 1 k.p.c. w zakresie, w jakim w postępowaniu w sprawach gospodarczych (w postępowaniu nakazowym) przewidują, że sąd odrzuca nieopłacone zarzuty od nakazu zapłaty, wniesione przez przedsiębiorcę niereprezentowanego przez adwokata lub radcę prawnego, bez uprzedniego wezwania do uiszczenia należnej zapłaty, jest niezgodny m.in. z art. 32 ust. 1, art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji. Kwestionowana wówczas regulacja prowadziła do zróżnicowania stron postępowania nakazowego będących przedsiębiorcami. Pozwany przedsiębiorca, niereprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika – inaczej niż powód także będący przedsiębiorcą – nie dysponował, z powodu nieopłacenia zarzutów od nakazu zapłaty bez możliwości usunięcia tego braku, możliwością przedstawienia sądowi argumentacji, która mogłaby mieć wpływ na treść rozstrzygnięcia i mogłaby – w pewnych sytuacjach – podważać zasadność wydania nakazu zapłaty.

Wprawdzie wyrok Trybunału w sprawie o sygn. P 39/06 dotyczył nadmiernie rygorystycznych wymagań procesowych, stawianych przedsiębiorcom stającym w procesie bez profesjonalnego pełnomocnika, dotyczących wadliwości pisma z uwagi na brak wniesienia odpowiedniej opłaty, to jednak znajduje on zastosowanie w niniejszej sprawie. Na podobnym stanowisku stanął sam ustawodawca. Z dniem 1 lipca 2009 r. na mocy art. 1 pkt 3 lit. a i pkt 10 ustawy z dnia 5 grudnia 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 234, poz. 1571; dalej: ustawa nowelizująca z 2008 r.) zostaje uchylony nie tylko art. 130² § 3 i 4 k.p.c., ale także art. 479^{8a} k.p.c. W uzasadnieniu projektu ustawy wskazano, że uchylając wskazane przepisy ustawodawca uwzględnił konsekwencje wyroku w sprawie o sygn. P 39/06 w zakresie rygoryzmów w postępowaniu odrębnym w sprawach gospodarczych związanych z wniesieniem nieopłaconego środka odwoławczego lub środka zaskarżenia (Uzasadnienie rządowego projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw, Druk sejmowy nr 949, VI Kadencja, s. 27). Przepisy ustawy nowelizującej z 2008 r. znajdują zastosowanie jedynie do postępowań wszczętych po dniu jej wejścia w życie (art. 8 tej ustawy).

3.5. Trybunał Konstytucyjny podziela stanowisko uczestników postępowania, zgodnie z którym art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c. wyraźnie różnicuje możliwość obrony praw obu stron procesu, ograniczając je w stosunku do strony pozwanej w sposób nieproporcjonalny w sprawie gospodarczej w postępowaniu nakazowym i upominawczym na etapie wnoszenia przez nią pierwszego pisma procesowego w sprawie. Pismo to stanowi specyficzny środek zaskarżenia orzeczenia wstępnego, jakim jest nakaz zapłaty, i jest konieczne do merytorycznego rozpoznania sporu przez sąd. Tym samym zaskarżony przepis uniemożliwia podważenie samej zasadności wydania nakazu zapłaty i przedstawienia sądowi własnej argumentacji, która mogłaby zaważyć na treści rozstrzygnięcia. Orzeczenie przez sąd na podstawie twierdzeń jednej strony postępowania nie ma wówczas przymiotu „rozpatrzenia” sprawy.

Skarżące trafnie podnoszą, że odrzucenie pisma procesowego przez sąd pierwszej instancji ze względu na błędy formalne bez możliwości ich uzupełnienia oznacza, iż strona

procesowa w zaistniałej sytuacji w ogóle nie dysponuje możliwością przedstawienia sądowi merytorycznej argumentacji. Wyłączone tym samym zostało prawo do wysłuchania, uznawane powszechnie za aspekt prawa do sądu, którego korzenie odnaleźć można w rzymskiej zasadzie *audiatur et altera pars*, znaczącej dosłownie „niechaj będzie wysłuchana i druga strona”. Dopiero wysłuchanie przez sąd argumentacji obu stron pozwala na analizę sprawy, polegającą na ważeniu argumentów, badaniu przedstawionych dowodów i rozważaniu twierdzeń stron (por. wyrok z 12 marca 2002 r., sygn. P 9/01, OTK ZU nr 2/A/2002, poz. 14). Z całą pewnością uzyskanie przez jedną ze stron „sądowej sankcji” dla jej twierdzeń nie może być utożsamiane z „rozpatrzeniem sprawy”, nie spełnia też wymogu sprawiedliwości proceduralnej. Jeszcze przed wejściem w życie Konstytucji z 1997 r. Trybunał Konstytucyjny podkreślał, że „w państwie prawnym prawo do sądu nie może być rozumiane jedynie formalnie, jako dostępność drogi sądowej w ogóle, lecz i materialnie, jako możliwość prawnie skutecznej ochrony praw na drodze sądowej” (uchwała z 25 stycznia 1995 r., sygn. W 14/94, OTK w 1995 r., cz. I, poz. 19).

Uproszczenie i przyspieszenie postępowania może odnosić się do kwestii formalnych, ale nie do podstawowych uprawnień stron, zaś samą sprawność rozpoznania spraw można osiągnąć także za pomocą innych mechanizmów. Z raportów Banku Światowego wynika, że w porównaniu z innymi krajami postępowanie procesowe w Polsce wykazuje przewlekłość przede wszystkim po wniesieniu pozwu, głównie na etapie doręczenia wezwań i wyznaczenia pierwszego posiedzenia, oraz na etapie egzekucji. Sprawność i szybkość postępowania sądowego zależy dużo bardziej od rozwiązań kadrowych, organizacyjnych i finansowych. Jednym z warunków sprawnego i szybkiego przebiegu postępowania sądowego w sprawach gospodarczych jest na przykład egzekwowanie zasady koncentracji materiału procesowego, będącej sposobem racjonalnego przyspieszenia biegu postępowania bez narażenia na szwank jego rzetelności.

3.6. Trybunał Konstytucyjny w wyroku z 20 maja 2008 r. (sygn. P 18/07, OTK ZU nr 4/A/2008, poz. 61), uznając niekonstytucyjność art. 370¹ k.p.c., wskazał, że nie jest możliwe odpowiednie stosowanie założeń o znajomości przez podmioty profesjonalne regulacji proceduralnych (dotyczących wówczas zakresu i wysokości opłat stałych) w sytuacji, gdy warunki formalne (apelacji) zostały określone w sposób, który stwarza na tle praktyki pole do formułowania rozbieżnych ocen i pozbawia przewidywalności rozstrzygnięcia sądowe. Charakter wprowadzonej sankcji musi uwzględniać to, że także profesjonalni pełnomocnicy mogą popełniać błędy, skutkujące z mocy prawa surowymi dolegliwościami dla stron postępowania przez nich reprezentowanych.

Wszelkie przepisy zmierzające do ograniczenia praw i wolności obywatelskich muszą charakteryzować się dostateczną określonością. Tymczasem art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c. nie definiuje wyczerpująco ograniczeń praw obywatelskich. Zaskarżony przepis reguluje podstawę odrzucenia środka zaskarżenia przy pomocy klauzuli generalnej, nie określając, jaki konkretnie wymóg formalny uniemożliwia nadanie sprawie prawidłowego biegu. Inaczej jest w wypadku kodeksowych regulacji podstaw odrzucenia apelacji i skargi kasacyjnej, które zostały wymienione wyraźnie w ustawie.

Ponadto, jak zauważyli uczestnicy postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym, z literalnego brzmienia zaskarżonego przepisu wynika jeszcze szerszy zakres zastosowania omawianej sankcji wadliwości (braków) formalnych pism procesowych niż dotychczas stosowany przez ustawodawcę. Zaskarżoną regulację można rozumieć jako zaostrzającą konsekwencje procesowe wniesienia wadliwego pisma ze względu na profesjonalną reprezentację w procesie w ogóle, a nie tylko ze względu na sporządzenie i podpisanie konkretnego pisma przez adwokata lub radcę prawnego. Wówczas nawet osobiste podjęcie

przez stronę (przedsiębiorcę) czynności, polegającej na wniesieniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty, skutkuje zastosowaniem przez sąd surowszej i dotkliwszej sankcji.

4. Ocena zgodności art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c. z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

4.1. Trybunał Konstytucyjny, przechodząc do oceny zgodności art. 479^{8a} k.p.c., pragnie zauważyć, że ustawodawca zdecydował się na zróżnicowanie sytuacji stron postępowania, charakteryzujących się w równym stopniu tą samą cechą relewantną – jaką jest przymiot strony postępowania, toczącego się według przepisów o postępowaniu w sprawach gospodarczych i postępowaniu nakazowym, reprezentowanej przez profesjonalnego pełnomocnika – ze względu na skutki procesowe wnoszenia w sprawie pierwszych pism procesowych dla każdej ze stron w równym stopniu istotnych z punktu widzenia zasady prekluzji dowodowej (art. 479¹² § 1 k.p.c., art. 479¹⁴ § 2 w związku z art. 479¹⁴ k.p.c.). Tymczasem podstawowym wymogiem konstytucyjnym, wynikającym z zasady równości (art. 32 Konstytucji), jest to, że wszyscy adresaci norm prawnych, charakteryzujący się daną cechą relewantną winni być traktowani według jednakowej miary, bez zróżnicowań zarówno dyskryminujących, jak i faworyzujących. Zasada równości nie wyklucza wprawdzie różnego traktowania podmiotów różniących się między sobą, niemniej tego rodzaju zróżnicowanie musi być uzasadnione, czyli oparte na uznanych kryteriach (por. m. in. orzeczenie z 9 marca 1988 r., sygn. U 7/87, OTK w 1988 r. poz. 1).

Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego, w niniejszej sprawie naruszenie zasady równości przy różnicowaniu sytuacji stron postępowania przed sądem pierwszej instancji w postępowaniu nakazowym i upominawczym w sprawach gospodarczych przejawia się w tym, że zaskarżony przepis w sposób nadmierny i nieuzasadniony uprzywilejowuje powoda w zakresie postępowań, w których obie strony reprezentowane są przez profesjonalnych pełnomocników. Słusznie skarżące spółki podnoszą, że z punktu widzenia zasady równości nie sposób doszukać się racjonalnego wytłumaczenia odmiennego rodzaju skutków błędu formalnego profesjonalnego pełnomocnika w zależności od tego, którą ze stron tenże reprezentuje. Naruszenie zasady równości stron w niniejszej sprawie polega na tym, że powód reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, którego pozew nie może otrzymać prawidłowego biegu wskutek niezachowania warunków formalnych, może, na podstawie art. 479^{8a} § 3 k.p.c., wnieść go ponownie w terminie tygodniowym, ze skutkiem od daty pierwotnego wniesienia. Jeżeli drugie pismo nie jest dotknięte brakami, wywołuje skutek od daty wniesienia pierwszego pisma. Tymczasem pozwany w pierwszej instancji w postępowaniu nakazowym lub upominawczym w sprawach gospodarczych nie dysponuje podobną możliwością przedstawienia sądowi swojej argumentacji. Zgodnie z kwestionowanym art. 479^{8a} § 5 k.p.c. sąd w postępowaniu nakazowym i upominawczym w sprawach gospodarczych odrzuca pismo pozwanego w odpowiedzi na nakaz zapłaty (zarzuty lub sprzeciw od nakazu zapłaty) i nie zwraca go już stronie do poprawienia lub uzupełnienia, jak czyni to wobec powoda.

4.2. W ocenie Trybunału Konstytucyjnego nierówność traktowania obu stron procesu przejawia się również w tym, że powód, nawet jeżeli po zwrocie pozwu przez sąd do poprawienia lub uzupełnienia wnieśli pismo ponownie z brakami formalnymi, zachowuje w dalszym ciągu możliwość wszczęcia postępowania. Powód posiada bowiem nie tylko możliwość jednokrotnego poprawienia popełnionych błędów bez żadnych konsekwencji (z zachowaniem pierwotnego terminu wniesienia pozwu, co może mieć znaczenie w razie składania tego pozwu „na granicy” przedawnienia roszczenia i rzutuje np. na wysokość odsetek), ale z samej istoty rzeczy posiada dodatkowo możliwość składania kolejnego pozwu,

aż do czasu przedawnienia roszczenia. Tymczasem pozwany o złożonym pozwie dowiaduje się dopiero z wydanego nakazu zapłaty, może wprawdzie złożyć zarzuty lub sprzeciw, jednak w razie popełnienia najdrobniejszego błędu środek ten zostanie odrzucony nie tylko bez wskazania rodzaju popełnionych błędów, ale również bez możliwości ich usunięcia.

Jedną z podstawowych zasad polskiej procedury cywilnej – ściśle związaną z samą istotą procesu cywilnego i zagadnieniem równości – jest kontrydiktoryjność postępowania, oznaczająca, że równouprawnione strony toczą spór przed bezstronnym sądem, którego werdyktowi obowiązane są się podporządkować. Z zasady sporności wynika wymóg, by obie strony miały zagwarantowaną jednakową możliwość obrony ich praw i interesów. Sprawa powinna być rozstrzygnięta przez sąd po przeprowadzeniu rozprawy i wysłuchaniu obu stron, które powinny mieć zapewnione prawo do wypowiedzenia się o faktach wysuwanych przez stronę przeciwną i dowodach przez nią powoływanych, w szczególności poprzez zgłaszanie żądań i wniosków, przedstawianie twierdzeń i dowodów oraz korzystanie ze środków zaskarżenia. Odnosi się to w szczególności do pisma pozwanego zawierającego zarzuty lub sprzeciw od wniesionego nakazu zapłaty, który to środek służy właśnie do wskazania sądowi, że wbrew twierdzeniom powoda, na których oparł się sąd wydając nakaz zapłaty w sprawach gospodarczych, i wbrew przytoczonym przez niego dowodom, sprawę należy rozpoznać merytorycznie. Jednocześnie jest to pierwsze pismo pozwanego w sprawie, w którym ma on sposobność zareagowania na wniesiony pozew.

Trybunał Konstytucyjny, mając na uwadze szczególne cechy postępowania w sprawach gospodarczych rozpoznawanych w trybie postępowania nakazowego lub upominawczego, uznał niezgodność art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c. we wskazanym zakresie z art. 45 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

5. Ocena zgodności art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c. z art. 78 Konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny podziela stanowisko wyrażone w wyroku o sygn. P 9/01, zgodnie z którym nadmierne utrudnienia we wnoszeniu środka zaskarżenia (co do zarzutów od nakazu zapłaty) godzą w prawo do zaskarżenia orzeczeń zapadłych w pierwszej instancji. Prawo strony do rozpatrzenia sprawy przez sąd drugiej instancji może być bowiem naruszone zarówno bezpośrednio (np. przez wyłączenie możliwości wniesienia apelacji), jak i pośrednio, przez ustanowienie takich formalnych warunków wniesienia apelacji, które czynność tę czyniłyby nadmiernie utrudnioną. Z tą drugą sytuacją mamy do czynienia w niniejszej sprawie.

Art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c. nie wyłącza bezpośrednio możliwości wniesienia zażalenia czy apelacji w postępowaniu nakazowym lub upominawczym, ani też wprost nie ustanawia żadnych dodatkowych warunków formalnych dokonania tej czynności. Odnosi się natomiast do skutków niedopełnienia warunków formalnych na etapie rozpatrywania sprawy przez sąd pierwszej instancji, a więc w stadium uzyskiwania przez stronę orzeczenia pierwszoinstancyjnego. Regulacja ta ma jednak podstawowe znaczenie dla prawa strony do wniesienia apelacji. W razie prawidłowego wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty sąd – po wyznaczeniu rozprawy i „rozpoznaniu” sprawy – wydaje jedno z orzeczeń procesowych, wymienionych w art. 496 k.p.c.: wyrok utrzymujący w mocy nakaz zapłaty w całości lub w części, wyrok uchylający nakaz zapłaty i orzekający o żądaniu pozwu, postanowienie o odrzuceniu pozwu lub o umorzeniu postępowania. Od każdego z wymienionych orzeczeń przysługuje apelacja bądź zażalenie (art. 367 § 1 oraz 394 § 1 k.p.c.). Z powyższego wynika, że apelacja lub zażalenie są możliwe jedynie od orzeczenia zapadłego po rozpatrzeniu sprawy w wyniku skutecznego wniesienia zarzutów od nakazu zapłaty. Odwołanie do drugiej instancji nie przysługuje od nakazów zapłaty, które uprawomocniły się np. w związku z niewniesieniem zarzutów lub sprzeciwu albo ich odrzuceniem ze względów formalnych.

Zdaniem Trybunału Konstytucyjnego ścisły rygoryzm w zakresie formalnych warunków wniesienia zarzutów rzutuje na prawo strony do zaskarżenia orzeczeń wydanych w pierwszej instancji. Strona pozwana w postępowaniu nakazowym i upominawczym w sprawach gospodarczych w razie popełnienia uchybień formalnych nie tylko nie ma możliwości przedstawienia sądowi swej argumentacji, ale również nie może merytorycznie zaskarżyć orzeczenia wydanego z pominięciem jej argumentacji do sądu wyższej instancji. Na decyzję procesową o odrzuceniu zarzutów lub sprzeciwu od nakazu zapłaty można bowiem podnosić jedynie argumenty natury formalnej, odnoszące się do stwierdzonych przez sąd uchybień formalnych skutkujących decyzją o odrzuceniu pisma procesowego.

Ze względu na powyższe okoliczności Trybunał Konstytucyjny uznał, że art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c. we wskazanym zakresie narusza również art. 78 Konstytucji.

6. Umorzenie postępowania w zakresie badania zaskarżonego przepisu z art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.

Z art. 79 ust. 1 Konstytucji wynika, że skarga konstytucyjna służy tylko w wypadku, gdy zostały naruszone wolności lub prawa konstytucyjne. W związku z tak ukształtowanym modelem postępowania wskazany przez skarżącą spółkę „Pamieni Polska” spółka z o.o. art. 6 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284, ze zm.; dalej: EKPC) nie może stanowić wzorca kontroli konstytucyjności w trybie skargi konstytucyjnej. Podstawą skargi mogą być jedynie zarzuty naruszenia przez akt normatywny praw i wolności gwarantowanych bezpośrednio w samej Konstytucji. Ponieważ art. 79 ust. 1 Konstytucji nie przewiduje możliwości kwestionowania w trybie skargi konstytucyjnej zgodności przepisów aktów normatywnych z umowami międzynarodowymi, postępowanie w zakresie badania zgodności art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c. z art. 6 EKPC należało umorzyć na podstawie art. 39 ust. 1 pkt 1 ustawy o TK ze względu na niedopuszczalność wydania orzeczenia.

Trybunał Konstytucyjny pragnie podkreślić stanowisko wyrażone w wyroku z 20 lipca 2004 r., sygn. SK 19/02 (OTK ZU nr 7/A/2004, poz. 67), że „art. 45 ust. 1 Konstytucji uwzględnia zasadniczo zasady wyrażone w art. 6 ust. 1 zdanie pierwsze Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności i art. 14 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych”. Rozumienie analizowanych praw podmiotowych jest na tle przepisów Konstytucji zasadniczo zgodne z kierunkiem interpretacyjnym prezentowanym w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka (por. wyrok TK z 13 grudnia 2005 r., sygn. SK 53/04, OTK ZU nr 11/A/2005, poz. 134). W wyroku z 17 grudnia 2003 r., sygn. SK 15/02 (OTK ZU nr 9/A/2003, poz. 103), Trybunał wskazał, że stanowisko wypracowane w ramach orzecznictwa europejskiego w odniesieniu do gwarancji konwencyjnych praw i wolności jednostki jest zawsze uwzględniane przy wykładni odpowiednich norm konstytucyjnych.

7. Skutki wyroku.

Trybunał Konstytucyjny związany jest granicami wniosku, pytania prawnego lub skargi konstytucyjnej (art. 66 ustawy o Trybunale Konstytucyjnym). Stwierdzenie niekonstytucyjności art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c. może nastąpić jedynie we wskazanym przez skarżące spółki zakresie, a więc jedynie w tej części hipotezy art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c., która formułuje zasadę, że w postępowaniu w sprawach gospodarczych sąd odrzuca zarzuty od nakazu zapłaty wydane w postępowaniu nakazowym oraz sprzeciw od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym, wniesione przez profesjonalnego

pełnomocnika reprezentującego pozwanego, zawierające uchybienia formalne, bez możliwości ich uzupełnienia lub poprawienia.

Wraz z wejściem w życie niniejszego orzeczenia i uchyleniem art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c. we wskazanym zakresie w sprawach gospodarczych rozpatrywanych w trybie postępowania nakazowego lub upominawczego do regulacji skutków wadliwości pisma procesowego zawierającego zarzuty lub sprzeciw od wydanego nakazu zapłaty zastosowanie znajdzie art. 479^{8a} § 5 zdanie pierwsze w związku z art. 130 § 3 k.p.c. Zarzuty lub sprzeciw od wydanego nakazu zapłaty, jako pisma innego niż pisma inicjujące postępowanie w sprawie, wniesione przez stronę reprezentowaną przez profesjonalnego pełnomocnika, jeżeli nie zachowują warunków formalnych, podlegają zwrotowi bez wzywania do ich poprawienia lub uzupełnienia. Pismo procesowe poprawione lub uzupełnione w terminie tygodniowym wywoływać będzie skutki od chwili jego wniesienia (art. 130 § 3 k.p.c.). Z chwilą wejścia w życie niniejszego wyroku Trybunału Konstytucyjnego przepisy te znajdą zastosowanie także do spraw w toku w pierwszej instancji w postępowaniu nakazowym i upominawczym w sprawach gospodarczych.

Na marginesie zauważyć należy, że od 1 lipca 2009 r. w wyniku uchylenia przez ustawodawcę art. 479^{8a} k.p.c. skutki wadliwości pism procesowych regulować będą art. 494 § 1 k.p.c. – w postępowaniu nakazowym i art. 504 § 1 k.p.c. – w postępowaniu upominawczym. Przepisy te przewidują, że jeżeli pozwany w tych postępowaniach wniósł zarzuty lub sprzeciw od nakazu zapłaty (lub sprzeciw od wyroku zaocznego), które nie zachowują warunków formalnych i nie mogą przez to otrzymać prawidłowego biegu, pisma te podlegają odrzuceniu przez sąd pierwszej instancji dopiero wtedy, gdy pozwany nie usunie ich braków.

Jednocześnie Trybunał Konstytucyjny wskazuje, że pozostały zakres art. 479^{8a} § 5 zdanie drugie k.p.c. znajduje nadal zastosowanie w stosunku do innego środka zaskarżenia, jakim jest sprzeciw od wyroku zaocznego. W wyniku niniejszego orzeczenia Trybunału, do 1 lipca 2009 r., następuje zatem wewnętrzne zróżnicowanie sytuacji stron w wypadku wydania wyroku zaocznego w sprawie gospodarczej wobec innych postępowań.

Z powyższych względów Trybunał Konstytucyjny orzekł jak w sentencji.